

"הוא בחור טוב, חביב ומלא הומור, מה דעתך? אשלם לו כל שבוע, בגדי עבודה, קסקט וארוחת צהריים על חשבוני, וגם האופניים עלי." "נקרא לנער ונשאל את פיו," ענה רב יענקל, ומוטל יצא מעורו.

לעבוד אצל ירושלמי, לשהות במחיצתו של גביר ועוד להרוויח כסף כל שבוע, מה יכול להיות יותר טוב, התפרצו המחשבות בראשו של מוטל, ואולי סוף סוף יִזְכֶּה עצמו בשעון הכיס שחלם שיקבל לבר־מצווה ולא קיבל.

בקיץ ההוא חנן, בנו של ירושלמי, הציע למוטל לבוא איתו לפעולה בצופים בשבת אחרי הצהריים.

"יש שם אנשים משכילים שלומדים בגימנסיה, בנות יפות, ויוצאים למחנות עבודה, מדברים על הגשמה, וישנים בטוילים באוהלים, ושרים שירי ארץ־ישראל, ורוקדים הרבה הורה, בנים, בנות הכול מעורבב."

מוטל התלהב, דברים כאלה לא הכיר ולא שמע.

ב'תלמוד תורה', בית־הספר שבו למד, נהגו ללכת בשבתות לתנועת 'בני עזרא'. אף פעם לא דילגו שם על תפילה, ובכל פעולה חזרו על הסיסמה "הישיבה היא בית חינוכנו, שלטון התורה מטרתנו, לעם ולארץ נקדיש את חיינו". מוטל היה מניע את שפתותיו כשראשו נע למחזות אחרים. גם את בית־הכנסת לא חיבב, ולמזלו אביו, רב יענקל, לא עשה עייסק מכל דבר, ולא בדק בציציות אם הנער אכן מתפלל כדת וכדין או שמא מזמזם לעצמו מנגינות אחרות שאהב. את ה"אָ־מֶן" ידע תמיד לפלוט בזמן בקול רם, ולהוסיף לו את טלטולי הגוף בקצב הנכון.

גברת רָחֵל¹ הכירה טוב את הז'וליק שלה, ופקחה עליו עין

¹ הסימן ׀ מייצג מילה במילעיל.

דקדקנית ודרשנית, אך ללא הצלחה מרובה. בכל פעם שהיה הולך ולא אומר לאן, לא מודיע מתי יחזור, עיוותה את פניה המכווצות בלאו הכי, כעסה, רטנה וקינחה בצעקה. אך הוא בדרכו, הכבלים העבים שבהם היתה כבולה לא כבלו אותו.

בשבת שבה הצטרף לצופים ראתה את מוטל מתכונן לצאת, והבחינה בהתרגשות מיוחדת אצלו, ומייד נדלקה אצלה נורת אזהרה המבשרת תעלול.

היא הרעימה בקולה, וזעפה היה ברור, "שוב אתה הולך להסתובב? תיישר את הכיפה, תכניס את החולצה למכנסיים שתיראה לפחות בן־אדם..."

"מה את רוצה? אני הולך ל'בני עזרא', פלט על יד הדלת, ומיהר לחמוק מאזור הסכנה. במרתף חיכתה לו חולצת החאקי שנתן לו חנן ירושלמי ואותה החביא יום קודם. בשריקה עליזה ובלב הולם הטמין את הכיפה בתיבת הדואר של משפחת בשארי ויצא, כמעט רץ, לעבר הצופים.

זו היתה לו הפעם הראשונה שניסה קבל עם ועדה להתרחק מעולם הסייגים.

ב'תלמוד תורה' וב'בני עזרא' היתה הפרדה חד־משמעית בין בנות לבנים, וגם בבית־הכנסת דאגו שיהיה לצד אביו, אם כי לא נמנע מלהביט במתחולל בעזרת הנשים.

לצופי 'ציון עקיבא' לא היה מקום קבוע. הם היו נודדים ממקום למקום על פי קוצר־הרוח של השכנים, שהיו מתלוננים על הרעש, ואז נאלץ הקן לעבור למקום אחר. בחודשים האחרונים, סיפר לו חנן, הם נפגשים בצריף המזדקן בדיונגוף פינת קרן קיימת. "והכי כיף זו הדרך חזרה. כולם הולכים יחד, והצהלה נמשכת."

רחוב דיונגוף, שעדיין לא היה סלול כולו, היה המסלול. ב"כיכר", שרק שנים מספר אחר כך תיקרא כיכר צינה דיונגוף, "נעצרים לפטפוט אחרון לפני ההתפצלות לכיוונים השונים, ורק אלוהים יודע כמה זוגות יצאו מהכיכר הזו," הוסיף בקריצה. מוטל היה כבר בן 15, אך בעצם מעולם לא דיבר ביחידות עם בת. חוץ מבנות המשפחה.

הצריף, מבנה רעוע מקרשים, ארגזי תפוזים מפורקים שנגררו מרחבי העיר וחוברו במסמרים חלודים, ובתוכו חדר קטן מרופד בקרטון, שנעקר מבית מתפרק אחר, דלת רחבה הננעלת בשרשרת חלודה, וחלון מתנדנד נטול שמשה. כשהתקרבו השניים לצריף, צדה את אוזנו של מוטל שירה לוהטת באוקראינית:

"צ'ופצ'יק צ'ופצ'יק צ'ופצ'יק קוּצַר יָאָבִי
צ'ופצ'יק על ראשי מזדקף נפוח,
תלתל מסולסל מתבדר ברוח,
פעם צ'ופצ'יק אהבתי אותך במלוא הכוח,
ועכשיו איני יכולה אותך לשכוח."

הוא הציץ מבעד לדלת הפעורה וראה מעגל בנות מוחא כפיים בהתלהבות, ובמרכזו, על כיסא עץ, עומד נער עם רעמת שיער שחורה, וצ'ופצ'יק, בלורית סבוכה מתנפנפת, מכנסי חאקי קצרים רחבים, סנדלים תנ"כיים, סמוק כולו, מנענע את ידיו הארוכות בקצב המחיאות ושר עם הבנות שמסביבו בהתלהבות, כשהבנים חגים במעגל החיצוני ורוקעים ברגליים ונוהמים יחד עימן את השיר. לפתע, כשנכנס, הבחינה בו אחת הנערות והרעימה בקולה, "חברים, רגע, הגיע חבר חדש, נפנה לו מקום במעגל." מוטל הסמיק, הוא נשתל במקומו.

אך ההמולה המשיכה. הנערה לא ויתרה, ובקול חד ובנחישות־יתר

חזרה ואמרה, "חברים!"

חנן הכריז בקול, "קוראים לו מוטל, הוא חבר שלי." כל המבטים נישאו לעברו, והוא בלע את מילותיו, צעדיו התגמגמו אך ליבו נמשך למעגל השרים "צ'ופצ'יק צ'ופצ'יק", ובהיסוס מילמל את שיירי המנגינה שקלט, מנסה לחקות את המילים שלא הבין, רוקע ברגלו במקומות המתאימים. הלהט במעגל הלך וגבר, הקצב התעצם ואגלי זיעה זהרו על מצחו של מוטל. הנערה שעצרה את השירה לכבודו שרה עם כל החבורה, קולה התנשא תוך שהיא בוחנת כל העת את תנועותיו.

אחרי דקות ארוכות, העייפות הכריעה והקצב דעך. החברים נחתו על הספסלים, מזיעים ומותשים. עיניו של מוטל התרוצצו במהירות על פני היושבים, מחפשות נקודת אחיזה. חנן לחש באוזנו את שמות החברים, ומוטל נלכד בין ההברות. ואז אותה נערה נעמדה שוב, וכהרף עין השקיטה את הנוכחים בהנפת יד חדה. "תודה, שרה," אמר יושקה המדריך בקול סמכותי. "שרה במלרע," תיקנה.

"אתם זוכרים ודאי את הדברים שסיפר לנו יוסף בשבוע שעבר על החיים בקיבוץ דגניה, הקיבוץ הראשון בארץ. השבוע תספר לנו שרה על החיים בעיירה שלה בפולין, שממנה הגיעה אלינו רק לפני שנה."

"עשרה חודשים," מיהרה שרה לתקן. "כתבתי על כך, שלא יפרחו מזיכרוני פרטים חשובים מחמת ההתרגשות."

"ואל תשכחי להדגיש במלרע לא במלעיל," הוסיפה בלגלוג אחת הבנות, פנתה למוטל והוסיפה, "שמי לא במלרע ולא במלעיל, לא באתי מהעיירה, אלא ישר ממגילת רות," חייכה לעומתו ברוחב פה. שלוש בנות אחרות פיטפטו ברחש, אך שרה הצליפה בהן במבטה.

איש לא העז לזוז. מוטל נפעם מזקיפותה, מצמותיה הבהירות הקלועות למשעי, סקר את פניה המפוסלות, את מבטה החד, בגדיה המתוחים ונעליה הבורקות, כמי שכפתה על עצמה משטר קפדני.

הוא חש אי נוחות, וטרח למתוח היטב את חולצתו ולהכניס אותה למכנסיו הארוכים הכהים, שהדגישו את שונותו, ניקה במהירות כתם עלום על ברכו הימנית, וכשלא הביטה לכיוונו, מחה בכף ידו את נעליו המאובקות.

"היום אספר על יום השוק בטְלוֹסְטָה, העיירה שלי, עיירה יהודית קטנה בנכר, שם נולדתי." הקריאה שרה מן הדף והרימה מבט לבחון אם העיניים נשואות רק אליה.

"בפעם הבאה אני אספר על יום השוק שלייד הבית שלי," מילמל מוטל לחנן. הנערה הרעימה מבט לעברו, הוא השפיל את עיניו ונבלע בתוך עצמו.

"שוב מתחילה גברת דוקטורֶבָה לנאום," לחשה רות לשכנתה בלחש קולני.

שרה בלעה את רוקה והמשיכה בשטף, "ביום השוק ביותר בעיירה, יום השוק, המה הרחוב מצניפת סוסים ושקשוק גלגלי עגלות עמוסות בסחורות. איכרות תגרניות ישבו משני צידי הכביש ופרשו שקים."